

Met de kinderen naar Togo voorbeeldreis

Er zijn heel veel mensen, die denken dat Afrika een land is. Dat is niet zo hoor! Het is een werelddeel, net als Europa, maar veel groter. In Afrika liggen meer dan 50 landen en een van die landen heet Togo. Het is 1,5 keer zo groot als Nederland en bijna 2 keer zo groot als België. Het is een heel leuk land om op vakantie te gaan, omdat bijna alles er anders is als in Europa. De mensen heten er Togolezen, in het Frans is dat Togolais. Ze komen van verschillende bevolkingsgroepen. Zelf zeggen ze dat ze er heel anders uitzien en dat de een bruin en de ander zwart is, maar ik vind dat ze allemaal op elkaar lijken. Ze lachen heel veel. Misschien zijn ze wel zo vrolijk, omdat de zon bijna elke dag schijnt. Daar word ik tenminste wel blij van!

Togo is een heel smal land. In het noorden kun je naar Burkina Faso. Aan de oostkant ligt Benin, in het zuiden de Atlantische oceaan en in het westen de grens met Ghana.

Zal ik je vertellen wat er allemaal te zien is?

Nou, er is dus strand en daar kun je naar de vissers kijken. En er zijn allerlei dorpen, waar mensen met de hand van alles maken. Weversdorpen bijvoorbeeld, maar ook dorpen waar ze olie maken van noten van een palmboom. Dat heet palmolie en het is rood. En er zijn hele mooie huisjes, die zijn bruin. Ze zijn met de hand gemaakt van leem, dat is een soort modder. En elk jaar worden alle muren weer met modder aangesmeerd, omdat de regen de

modder wegspoelt. Dat is heel veel werk. Raar eigenlijk hè, om huizen te bouwen, die door de regen kapot gemaakt worden. Dat is eigenlijk net zoiets als een iglo, die smelt in de zon. Waarom zouden ze dat nou doen? Maar, die huizen, daar zijn dus ook hele bijzondere van, met twee verdiepingen en die kun je bekijken!

En er is een vlinderbos, waar je kunt wandelen met een meneer, die hele mooie vlinders laat zien en die gaat vertellen over de planten, die in het bos groeien. Er is ook een ander bos, waar allerlei wilde dieren zijn, zebra's, gazelles en gnoes. Daar kun je achterop een auto een tocht door het bos maken. Samen met de boswachter! Spannend joh!

Oh ja, en je kunt varen op een houten boot, over de Mono-rivier, maar dan mag je niet aan de andere kant uitstappen, want dat is Benin en dat is een ander land.

Ga je mee? Dan gaan we op ontdekkingsreis door Togo!

In het kort

1. reis naar Lomé
2. Lomé - Agbodrafo
3. Agbodrafo - Aklakou
4. Aklakou
5. Aklakou - Kpalimé
6. omgeving Kpalimé
7. Kpalimé - Danyi Plateau
8. Danyi Plateau
9. Danyi Plateau - Kara
10. Kara - Pays Tamberma
11. Pays Tamberma
12. Pays Tamberma - Bassar
13. Bassar - Lomé
14. Lomé - vertrek
15. thuiskomst

Van dag tot dag

Dag 1: reis naar Lomé

We zijn al heel lang bezig met de voorbereidingen voor onze vakantie in Togo. Vandaag gaan we eindelijk naar het vliegveld en dan helemaal naar Lomé vliegen. Dat is de hoofdstad van Togo. Op het vliegveld van Lomé worden we opgehaald door onze chauffeur en onze gids. Dat zijn de Afrikaanse mensen, die met ons op reis gaan om ons het land te laten zien. Zij kennen de weg en de taal. Ze gaan ons heel veel vertellen en leren over Togo en over het leven daar. En ze gaan ons overal mee helpen en goed voor ons zorgen. Als ze ons opgehaald hebben, gaan we naar het hotel waar we vanavond slapen. Onze eerste nacht hier. Spannend hoor!

overnachting: Lomé

Dag 2: Lomé - Agbodrafo

Vanochtend kunnen we een beetje wennen aan Togo. Het is hier warm en overal waar ik kijk, zie ik mensen met een donkere huid. Sommige mensen kijken naar ons, want ze zien niet elke dag blanke kinderen. Ze zijn heel nieuwsgierig naar ons. En wij naar hen. Ze hebben allemaal hele donkerbruine ogen en zwarte haren met hele kleine krulletjes. Ze zeggen dat hun huid veel dikker is als die van ons. Zullen we even gaan voelen?

Papa en mama gaan eerst geld wisselen. Ze betalen hier niet met Euro's, maar met CFA's. Net als in andere landen in dit deel van Afrika. Voor een euro krijgen we er ongeveer 650. Papa en mama krijgen zelfs biljetten van 10.000 CFA. We zijn heel rijk hier.

Lomé is een hele grote stad. We gaan niet alles bekijken hoor, maar we gaan wel naar het museum. Dan kunnen we al een beetje leren over het land.

Vanmiddag gaan we naar Agbodrafo. Dat is maar een klein stukje rijden. Vroeger werd dat ook wel Porto Seguro genoemd. Dat is Portugees en het betekent Veilige Haven. Waarom dat zo is, vertel ik morgen!

overnachting: Agbodrafo

Dag 3: Agbodrafo - Aklakou

Ik had beloofd dat ik zou uitleggen waarom het hier vroeger 'Veilige Haven' genoemd werd, dus dat ga ik nu doen. In deze plaats staat een oud huis, dat is nu een museum. Ooit woonde daar meneer Wood. Hij kwam uit Engeland. Hij hielp de slavenhandelaren. In zijn huis mochten ze onder de grond hun slaven verstoppert, totdat ze die aan boord brachten van hun schepen. Weet je wat een slaaf is? Dat is iemand, die tegen zijn zin moet werken, zonder daarvoor betaald te worden. Heel

lang geleden waren er in Togo stammen, die mensen stalen van andere stammen. Die verkochten ze dan aan de slavenhandelaren. Die slavenhandelaren namen ze dan mee naar het buitenland, naar Amerika bijvoorbeeld en verkochten ze daar voor veel geld. Wij gaan kijken in het huis van meneer Wood en ook hoe het er onder de grond uitzag. Daar waar die mensen moesten wachten op de boot. En we gaan een stukje wandelen. Dat is de laatste weg, die de slaven in Togo moesten lopen.

Naar een put, waar ze zich moesten wassen, voordat ze de boot op mochten. Dat is een weg langs een vissersdorp. Ik denk niet dat de slaven het leuk vonden om daar te lopen, maar het is er wel

mooi. Gelukkig is slavernij nu verboden!

Wij gaan trouwens ook een stukje met de boot. We gaan over het Togomeer naar Togoville. In die plaats werd lang geleden een papier getekend tussen de mensen in Togo en Duitsland. Ik zal eens aan de gids vragen hoe dat nou precies zit.

Onze chauffeur haalt ons in Togoville op en dan gaan we met z'n allen naar Aklakou, waar we vannacht ook gaan slapen. Maar voor we gaan

slapen, gaan we nog naar de markt. Die is in Aklakou 's avonds, als het donker is. Ik ben daar wel heel nieuwsgierig naar.

Oh ja, en nou vergeet ik nog helemaal te vertellen dat we vanochtend op het strand bij de vissers mochten kijken. Dat was heel leuk!

overnachting: Aklakou

Dag 4: Aklakou en omgeving

Als we het ontbijt op hebben, gaan we naar een dorp. Daar zijn de mensen heel goed in het maken van manden. Van die gevlochten. Die maken ze hier van repen van bladeren van een palmboom. Wij mogen op het erf bij een mandenmaker kijken. Die man maakt hele grote manden. Daar pas ik helemaal in. Zal ik hem vragen of hij me wil helpen om een kleine te maken? Dan kan ik

die meenemen naar huis om te laten zien aan mijn vriendjes en vriendinnetjes op school.

Misschien kunnen we nog wel even bij de Mono-rivier gaan kijken. Er is hier vlakbij een dorp aan die rivier.

Daar maken de mensen olie van noten van een soort palmboom. Ze zeggen dat die olie rood is. Dat wil ik natuurlijk zelf zien. Dan kunnen we daarna eten in het bos, in de schaduw van de bomen.

Vanmiddag gaan we weer naar Aklakou, want daar is ook van alles te zien. We gaan naar de bakkerij en naar een stokerij. Daar maken ze sterke drank. Dat mag ik natuurlijk niet drinken, maar papa en mama wel. Ik snap niet dat ze het lekker vinden, want het ruikt heel raar.

We gaan ook kijken bij idolen. Dat zijn een soort poppen onder afdakjes. Die staan niet alleen in Aklakou, maar in een heleboel plaatsen. Ze horen bij het vooedoogeloof. De mensen van de vooedoekerk komen bij die poppen om offers te brengen en om de poppen om hulp te vragen.

Bijvoorbeeld als ze ziek zijn of als er problemen thuis zijn. Ze vragen dan eerst raad aan een vooedopriester of vooedokoning. Die kan namelijk praten met de goden en vragen wat er aan de hand is. En ook wat de meneer of mevrouw moet doen. En daarna gaan ze dus die offers brengen. Bij zo'n pop ziet het er daardoor soms een beetje raar uit. Er liggen dingen, die mensen geofferd hebben. Je mag daar niet aankomen hoor, alleen naar kijken.

Er is ook een tempel van een vooedopriester hier in het dorp. Het ziet er heel anders uit dan een kerk en ook anders dan een moskee. Het is wel een beetje spannend, maar ik hoef me geen zorgen te maken. Onze gids is namelijk ook van deze vooedoekerk. En hij is heel aardig!

overnachting: Aklakou

Dag 5: Aklakou - omgeving Kpalimé

Vandaag gaan we een eind rijden. Dat is niet zo erg, want er is onderweg van alles te zien. Het landschap is heel anders dan bij ons en het verandert ook telkens. We gaan naar het noordwesten, dat is naar linksboven als je op de landkaart kijkt. We komen langs koffieplantages en langs bomen,

waarvan de vruchtenpitten gebruikt worden om chocolade te maken. Dat moeten wel hele lekkere vruchten zijn. Ik hoop dat ze rijp zijn! Er zijn ook planten, waaraan koffiebonen groeien, die zien er wel anders uit dan ik gedacht had. Er zijn ook watervallen in dit stuk van Togo, maar daar gaan we vandaag nog niet heen. We gaan nu naar een dorp in de bossen. Maar eerst gaan we in Kpalimé kijken, want daar maken ze mooie dingen. Alles wordt met de hand gemaakt.

Daarna gaan we dus naar dat dorp en daar gaan we slapen in de herberg van meneer Papillon. Papillon is het Franse woord voor vlinder. Ik ben benieuwd waarom die meneer zo heet!

overnachting: omgeving Kpalimé

Dag 6: omgeving Kpalimé

Nou, ik weet het hoor! Die meneer heet zo, omdat hij heel veel van vlinders weet! Vanochtend gaan we samen met hem het bos in om vlinders te kijken. Daar hebben ze er hier een heleboel van. Die meneer weet ook heel veel over planten en bomen. Wist je dat je met sommige planten en boomschors kunt kleuren? En dat er planten zijn, die je helpen om beter te worden als je ziek bent? Zeg maar net zoiets als de pilletjes van de dokter, maar dan van de plant. Er groeien hier ook ananassen. Ik had er nog nooit over nagedacht hoe die groeien. Dat komt natuurlijk omdat wij ze in de supermarkt of bij de groenteboer kopen.

De vrouw van meneer Papillon, mevrouw Papillon dus, gaat vanmiddag voor ons koken. Ze zeggen dat ze hele lekkere saus kan maken. Daar heb ik best zin in! Eigenlijk ben ik niet zo gewend om twee keer per dag warm te eten. Maar onze gids heeft me verteld dat het heel belangrijk is dat ik goed eet deze vakantie. Mijn lijf heeft veel weerstand nodig, omdat het niet gewend is aan de temperatuur en het stof hier. Ik moet dus goed voor mijn lijf zorgen: goed eten en goed slapen. Ik doe mijn best hoor! Maar 's avonds heb ik wel veel om over na te denken met alles wat ik hier in Togo allemaal zie. Ik denk dan bijvoorbeeld aan hoe de kinderen hier wonen. En aan wat ze eten. En aan hoe anders het bij ons is. Eigenlijk is het bij ons best wel luxe. Alleen wist ik dat niet. Papa en mama zeiden het wel eens, maar ik dacht dat het gewoon was. Maar nu zie ik dat het helemaal niet voor iedereen gewoon is. Ik heb toch wel heel veel om blij om te zijn!

Maar het is nog geen tijd om te slapen hoor. We gaan vanmiddag naar een waterval toe. We gaan wandelen om er te komen. Ik ben benieuwd of we er ook kunnen zwemmen. Voor de zekerheid neem ik wel mijn handdoek en zwemspullen mee. Je weet het maar nooit!

overnachting: omgeving Kpalimé

Dag 7: omgeving Kpalimé - Plateau van Danyi

We reizen vandaag weer verder. We gaan de bergen in, helemaal naar boven, dat heet het plateau.

Maar eerst gaan we naar een van de grootste watervallen van het hele land. Daar kunnen we zwemmen en we gaan er ook picknicken. Daarna rijden we dan verder naar boven. We komen dan door veel dorpen.

We kunnen stoppen waar we willen en sowieso gaan we stoppen in Dzogbedan. Daar is een klooster, daar wonen monniken van de kerk. Die

monniken maken van alles. Ook lekkere jam! En die kun je kopen in de winkel van het klooster. Ze hebben er ook kleine flesjes met olie en koffie.

Vanavond slapen we op een hele mooie plek, waar we de heuvels kunnen zien.

overnachting: Plateau van Danyi

Dag 8: Plateau van Danyi

We hebben vandaag een vrije dag en mogen dus helemaal zelf weten wat we gaan doen. We kunnen spelen op het grasveld voor de kamers, het dorp ingaan, wandelen of gewoon lekker lui zijn. Onze gids en chauffeur zijn wel in de buurt hoor.

overnachting: Plateau van Danyi

Dag 9: Plateau van Danyi - Kara

We gaan weer verder reizen. Helemaal naar Kara in het noorden. Ze noemen Kara ook wel de tweede hoofdstad van Togo. De president heeft er zelfs een tweede paleis.

Het is een lange reis er naartoe en als we dichterbij komen zien we steeds meer rotsen. Onderweg kunnen we ook stoppen. Om te eten bijvoorbeeld.

Misschien hebben ze wel ergens saus met wagasi. Dat is een soort kaas. Die wordt gemaakt door de Peul-vrouwen. De Peul dat zijn de herders, die wonen in een heleboel landen. Onderweg kun je ze soms ook zien, dan lopen ze met de koeien, geiten of schapen. Op zoek naar eten voor de dieren. We komen vandaag ook langs een dorp, waar veel wevers zijn. Die maken lange lappen stof. Als ze aan het werk zijn, kunnen we vast wel even gaan kijken.

Vanavond slapen we dus in Kara. Dat is wel weer even wennen hoor om in een grote stad te zijn. Als we geluk hebben, kunnen we slapen in een hotel met een zwembad.

overnachting: Kara

Dag 10: Kara - Het land van de Tamberma

Weet je wat we vanochtend gaan doen? We gaan op safari. Weet je wat dat is? We gaan op zoek naar wilde dieren in een heel groot bos. Zo'n bos heet een natuurpark. We moeten er wel een beetje vroeg voor opstaan, want dan zijn de dieren makkelijker te vinden. Als het warm wordt, gaan ze namelijk slapen. In de schaduw van de bomen en dan zie je ze niet meer.

Bij het park gaan we achterop een auto, dat is zo'n soort laadbak, maar wel met stoeltjes. De boswachter gaat ook mee, hij gaat ons de dieren aanwijzen en erover vertellen. Hij weet er heel veel over. Ze hebben hier zebra's en ook gazelles, dat zijn een soort herten. En er zijn gnoes. Ik weet nog niet hoe, die er uitzien, maar straks wel. Er is ook een buffel. Die is heel groot.

Ik vind het best spannend, hoor!

Wist je trouwens dat je een vergunning moet hebben om dit park in te gaan? Ik dacht dat het net zoets was als bij ons naar een dierentuin gaan. Daar kun je gewoon je kaartje bij de ingang kopen. Maar hier kun je dus pas je kaartje kopen als je een vergunning hebt. Gelukkig had de gids daar voor gezorgd!

Straks gaan we naar een dorp, waar we smeden kunnen zien werken. Dat zijn mensen die metaal van vorm laten veranderen. Dat doen ze door het metaal in het vuur heel warm te maken en er dan hard op te slaan. Meestal doen ze dat met grote hamers, maar in dit dorp doen ze het met hele zware stenen. Die wegen wel 20 kilo. Dat is heel erg zwaar. Ik kan die niet tillen hoor. Zou papa sterk genoeg zijn om dit werk te doen?

Vanmiddag reizen we door naar het Land van de Tamberma. Dat is niet echt een ander land, hoor! Ze noemen het ook wel de Tambermavallei. En daar staan die bijzondere huizen met twee verdiepingen. Morgen gaan we die bekijken!

overnachting: in het land van de Tamberma

Dag 11: in het land van de Tamberma

We hebben vannacht in hutjes geslapen. We zijn namelijk niet in een hotel, maar in een kampement. Dat lijkt een beetje zoals de mensen hier wonen, maar dan wel van cement gemaakt. De wc is gewoon een gat in de grond en daar ga je dan op je hurken boven zitten. Dat is wel even wennen hoor en je moet goed mikken. En een douche is er ook niet. Wist je dat de mensen zich hier wassen met een emmer water? Met een bekertje halen ze dan telkens wat water uit de emmer en gieten dat over zich heen. Het is een hele kunst hoor om alle zeep af te spoelen. We kunnen elkaar er gelukkig bij helpen.

Die huizen, die hier staan, zijn dus heel bijzonder. En weet je wat zo apart is? Je zou denken dat die mensen nu ook gewoon huizen van cement gaan bouwen, omdat er ook in Togo wel cement te

koop is. Maar nee hoor, dat doen ze dus niet. Als je van deze bevolkingsgroep bent, hoor je een echte tata te hebben. Zo heet zo'n huis: tata. Sommige jongens wonen eerst nog wel een tijdje in een ander huisje. Maar als ze willen trouwen, moeten ze toch hun eigen tata bouwen. Anders hebben ze geen goede plek voor hun gezin. Misschien vinden de papa en mama van het meisje het niet goed dat ze trouwen als ze geen eigen huis hebben.

Als we geluk hebben, kunnen we misschien wel ergens kijken hoe zo'n tata gebouwd wordt. Ze zeggen dat mensen dan modderbollen naar de metselaar gooien. Die vangt ze op en bouwt daarmee het huis.

Straks gaan we in een tata kijken. De kamers zijn er allemaal rond en je moet bukken en soms ook klimmen om van de ene kamer naar de andere te gaan. Op het dak zijn de slaapkamers. Daar zitten geen deuren in. Alleen maar ronde gaten, waardoor de mensen naar binnen klimmen. Er is ook een schuurtje op het dak, daarin bewaren ze de gierst. Dat zijn ronde bolletjes, een soort graan, om te eten.

Er woont hier in de buurt ook een medicijnman. Als hij thuis is, gaan we ook bij hem kijken. Bij zijn huis is heel veel te zien. Allemaal spullen en planten en zo. Die gebruikt hij om mensen beter te maken. Het ziet er wel een beetje raar uit hoor. Dat heb ik bij onze dokter nog nooit gezien!

overnachting: in het land van de Tamberma

Dag 12: Land van de Tamberma - Bassar

Ik wist al dat er in Togo heel veel verschillende bevolkingsgroepen zijn. Maar ik wist niet dat die ook allemaal heel andere feesten hebben. Vandaag gaan we naar Bassar. De mannen daar doen aan vuurdansen. Elk jaar is er een groot feest met die vuurdansen. Het lijkt me heel apart om dat te zien, maar het zou wel heel toevallig zijn als dat vandaag is.

Maar er is hier nog meer te zien hoor. Ze hebben ook hele oude hoogovens. Dat zijn een soort grote ovens van leem, waarin vroeger ijzer gesmolten werd. Om daar heen te mogen, moet je eerst toestemming vragen bij de Koning van Bassar. We gaan dus met z'n allen bij hem op bezoek. Bij de deur van zijn ronde paleis doen we onze schoenen uit. Dat hoort zo hier. Op die manier bewijs je iemand respect. En je laat zo ook het vuil buiten.

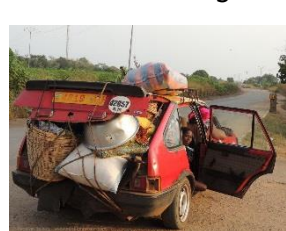
Om bij die ovens te komen, moet je over een hele hobbelige weg. Niet alle auto's kunnen daar komen. Soms gaan mensen er heen met de motor. Dat zijn hier trouwens ook een soort taxi's. Ze heten zem's. Als het geregend heeft, is de weg soms zo modderig dat het ook met een goede auto niet lukt.

Weet je waar dit stuk van Togo nog meer bekend om is? Zoete aardappelen! Heb je die wel eens gegeten? Ze zijn lekker hoor. Je kunt er ook frietjes van maken. Die eten de kinderen hier ook. Ik hoop dat we de ovens kunnen zien en zo'n vuurdans zou wel heel erg gaaf zijn. Nee, niet om zelf te doen hoor, maar wel om te kijken!

overnachting: Bassar

Dag 13: Bassar - Lomé

We zijn best ver in het noorden van het land en vandaag gaan we helemaal terug rijden naar Lomé. Dat is een lange reis. In de auto kan ik lekker uitrusten en nadenken over alles wat we gezien en gedaan hebben. En over alles wat ik geleerd heb. Het leven is hier echt heel anders. Ik denk dat ik daar thuis ook nog wel vaak aan zal denken.

Nu ga ik nog kijken naar alles wat we onderweg zien. De mensen en hoe het land eruit ziet en die auto's en busjes, die helemaal vol geladen zijn. Die zijn vaak heel erg oud. Zo oud, dat ze ook vaak pech krijgen. Soms staan ze gewoon midden op de weg stil. De chauffeur en zijn hulpje proberen dan om zelf de auto weer te repareren, want er is geen wegenwacht in Togo.

Als we in Lomé zijn, kunnen we bij het hotel nog even zwemmen in het zwembad. Na een dag in de auto is dat extra fijn!

overnachting: Lomé

Dag 14: Lomé - vertrek

Het is alweer onze laatste dag in Togo. Ik vind het wel jammer, maar ook fijn om naar huis te gaan. Vanavond gaan we met het vliegtuig weer terug.

Daarom gaan we onze koffers vandaag echt inpakken. Als we nog plek over hebben, kunnen we nog wel een paar souvenirs kopen. Ze hebben hier markten, waar heel veel mooie spullen te koop zijn. Of we kunnen nog naar een restaurant bij het strand gaan.

Ik ga goed luisteren of ik de toeter van de ijscoman hoor. Dat had ik je helemaal nog niet verteld, hè? Ze hebben hier fietsende ijscomannen. Die verkopen ijsjes in zakjes. Je bijt het puntje van het zakje af en daarna kun je het ijs eruit zuigen. Je moet wel muntjes hebben voor de ijscoman, want een briefje kunnen ze bijna nooit wisselen. Ik ben de hele vakantie dus heel zuinig geweest op de muntjes. En nu kan ik mijn laatste muntjes gebruiken, want het is de laatste dag hier.

Vanavond worden we naar het vliegveld gebracht. Dan zeggen we dag tegen onze chauffeur en gids en gaan we weer naar huis.

overnachting: -

Dag 15: thuiskomst

Vanochtend zijn we heel vroeg met het vliegtuig geland. We zijn bijna thuis. Straks kan ik mijn vriendjes en vriendinnetjes vertellen wat we allemaal hebben meegemaakt.

Zal ik op school vragen of ik mag vertellen over onze reis door Togo?